

Schade aan zenuwstelsel door oplosmiddelen voldoende bewezen

Bronoplossing. Dat was het key-word tijdens de onlangs door de Stichting Arbouw georganiseerde themamiddag 'Van oplosmiddel naar oplossing'.

'Komen er meer psychische aandoeningen voor bij schilders dan bij andere bouwvakkers?' Foto: Chris Pennarts

Doel van de middag was het geven van informatie over de gezondheidsrisico's die schilders lopen en over het onderzoek naar die risico's. Teneur van de bijeenkomst: iedereen werkt aan een oplossing. Maar, zoals een van de sprekers zei: 'Het is een illusie te verwachten dat ooit verfproducten beschikbaar komen die volkomen vrij zijn van ieder gevaar.'

Het moest bondsbestuurder van de Bouw- en Houtbond FNV W. van Rijswijk van het hart. Een verbetering van de arbeidsomstandigheden van schilders was hem nog niet echt opgevallen. Eerder het omgekeerde. Klachten van allerlei nieuwe producten die de schilder in zijn hand gedrukt krijgt, zijn volgens hem niet van de lucht. Terwijl nog volop gezocht wordt naar een oplossing voor de gezondheidsgevaaren van oplosmiddelen in traditionele verven, druppelen bij de bond klachten binnen over anti-graffitymiddelen, twee- en drie-componentenprodukten en een scala van primers, coatings en lakken. 'Het tempo waarmee de nieuwe produkten op de markt komen ligt zo hoog', aldus de vakbondsman, 'dat er haast is geboden bij het over de hele linie terugdringen van gezondheidsgevaaren van chemische produkten.' Werkgevers en overheid zetten naar zeggen van Van Rijswijk geen haast achter het verbeteren van arbeidsomstandigheden van schilders. Met werkgevers is binnen het CAO-overleg geen overeenstemming bereikt over het terugdringen van oplosmiddelen. De overheid zegt het beleid ten aanzien van gevaarlijke stoffen 'al enige tijd absolute prioriteit te geven, maar daar merken we nog bitter weinig van', zo zei Van Rijswijk. De vakbond staat op het standpunt dat op wetenschappelijk terrein inmiddels voldoende duidelijk is dat langdurige blootstelling aan concentraties oplosmiddelen onherstelbare schade aan het zenuwstelsel toebrengen. Dit gegeven wordt vol-

gens Van Rijswijk aangevuld door een stroom van gezondheidsklachten van schilders die overeenkomen met verschijnselen die worden toegedicht aan het organische oplosmiddelsyndroom. 'Voor de vakbeweging betekent het aanpakken van het probleem aan de bron daarom dat afspraken over het op korte termijn substantieel terugdringen van het gebruik van oplosmiddelhoudende verven in bepaalde toepassingen absolute prioriteit hebben. Dit te meer daar het instituut voor kankeronderzoek in Lyon (dat deel uitmaakt van de WHO, red.) heeft aangetoond dat verfverwerking een aantoonbaar verhoogd risico op kanker geeft. Voor longkanker zou het risico bij schilders 40% hoger liggen dan bij andere beroepsgroepen.' Van Rijswijk, die mede sprak namens de Hout- en Bouwbond CNV, vroeg op het symposium ook aandacht voor de begeleiding van schilders die klachten hebben of denken te hebben als gevolg van het werken met chemische middelen. Met name bedrijfsartsen moeten volgens de vakbond in staat zijn deze problematiek op adequate wijze aan te pakken.

De verontrustende woorden van Van Rijswijk werden voorzichtig afgezwakt door de adviseur en coördinator bedrijfsgezondheidszorg van Arbouw, J. van Duivenbooden. Van Duivenbooden vroeg zich af of het door Van Rijswijk genoemde cijfer ook betrekking heeft op de Nederlandse schilder.

'Uit diverse onderzoeken in Scandinavië, West-Europa en de VS blijkt dat de schilder een verhoogd risico heeft op het verkrijgen van kwaadaardige aandoeningen. Op de vraag of de Nederlandse schilder door zijn beroepsuitoefening nu meer risico loopt om kanker te krijgen, is geen afdoende antwoord te geven. Er zijn echter een aantal redenen om te vermoeden dat dit hooguit in beperkte mate het geval zal zijn.'

Een van die redenen zou volgens Van Duivenbooden zijn dat schilders die roken een extra risico kunnen lopen ten opzichte van personen die niet roken en geen schilder zijn. Echter, voor wat betreft de Nederlandse situatie zijn geen gegevens voor handen.

In zijn voordracht ging Van Duivenbooden in op twee blootstellingsonderzoeken van Arbouw waardoor inzicht is verkregen in de mate waarin schilders aan oplosmiddelen zijn blootgesteld wanneer zij werken met kwast of roller. Gebleken is dat in 13% van de gevallen er een te hoge blootstelling is aan oplosmiddelen in

grote ruimten en dat dit in 25% het geval is bij het werken in ruimten kleiner dan 50 m³.

Van Duivenbooden: 'Uit deze resultaten blijkt dat de schilder aan hoge concentraties oplosmiddelen wordt blootgesteld. Vraag is dan ook: komen er meer psychische aandoeningen voor bij schilders dan bij andere bouwvakkers?'

Promotie-onderzoek aan de Rijksuniversiteit Limburg toont aan dat schilders geen significant verhoogd risico lopen om in de WAO terecht te komen ten gevolge van psychische aandoeningen.

'Alhoewel het bestaan van licht verhoogd risico op WAO-intrede niet geheel kan worden uitgesloten, zijn de gevonden associaties in ieder geval veel zwakker dan uit overeenkomstig Scandinavisch onderzoek naar voren komt', aldus vatte Van Duivenbooden samen. Als er sprake is van een verhoogde WAO-intrede, zo blijkt uit het Limburgse onderzoek, dan is het verhoogde risico beperkt tot de groep schilders met de hoogste blootstelling aan organische oplosmiddelen. Dit zou dan komen door veel te werken met afbijtmiddelen op oplosbasis, door werken met de verfspuit en door werken in slecht geventileerde ruimten.

De voorzitter van het Koninklijk Verbond van Ondernemers in het Schildersbedrijf (KVOS), J. van der Worp, liet op het symposium weten samen met het Nederlands Christelijk Ondernemersverbond voor het Schildersbedrijf (NCOS) de intentie heeft overleg te voeren met de Vereniging van Verf- en Drukinktfabrikanten (VVVF) over de aanpassing van verfprodukten. Van der Worp sprak de wens uit gezamenlijk te komen tot een Convenant, wat een 'gewichtige stap vooruit zou betekenen in de richting van een goed en gezond arbeidsleven.' Van der Worp zegde de symposiumgangers toe dat werkgevers in de schildersbranche de wijzigingen van gedrag en inzichten die van hen verlangd worden, welwillend tegemoet treden. In de praktijk heeft dit geresulteerd in een milieuc commissie die naast aandacht voor het gebruikte produkt, ook kijkt naar de verdere cyclus. Verwerking en afvoer van restprodukten staan hierbij centraal. Ook de arbeidsomstandigheden vormen hierbij volgens Van der Worp 'een dominant referentiekader.'

Monique van Blijswijk

Verschenen

Interpretatie en hantering ziekteverzuimstatistieken

Bij de PTT is de handleiding 'Interpretatie & hantering ziekteverzuimstatistieken' van drs. J. Smid ter hand gesteld aan management, personeelsadviseurs, bedrijfsartsen en bedrijfsmaatschappelijk werkers. Het onderzoeksrapport 'Aspecten van arbeidsverzuim' diende als basis voor de handleiding. Arbeidsverzuim is hier onderscheiden in intern en extern arbeidsverzuim, waaronder ziekteverzuim. Controle werkt veelal averechts en verhoogt de verzuimduur. Arbeidsverzuim heeft alles te maken met de kwaliteit van de arbeid en de arbeidsomstandigheden. De individualiseringstendens van de laatste jaren is volgens de onderzoeker zowel verklaring als oplossing van het probleem van het arbeidsverzuim. De handleiding en het rapport zijn ook voor mensen buiten de PTT verkrijgbaar.

Inlichtingen NMB-Postbank, postbus 21009, 1000 EX Amsterdam, tel. 020-5849111. ■

Sociaal ondernemingsbeleid: beïnvloeding en vormgeving

Bij Kluwer Bedrijfswetenschappen is 'Sociaal ondernemingsbeleid: beïnvloeding en vormgeving' van J. Bakker en J. Paauwe m.m.v. J. Immerzeel verschenen. Het boek geeft een systematisch overzicht van alle factoren die van invloed zijn op het sociaal ondernemingsbeleid. De beïnvloeding en vormgeving van sociaal beleid is afhankelijk van factoren als groot, klein, jong of oud bedrijf, de aard van de toegepaste technologie en de organisatie en de mate van flexibilisering. In de eerste vijf hoofdstukken staan een aantal ontwikkelingen van het denken over personeelsbeleid, de kwaliteit van de arbeid en de automatisering.

Sociaal beleid vindt ook plaats in nauwe samenhang met ontwikkelingsfase, cultuur en structuur van een instelling. Praktijkvoorbeelden ontbreken niet.

Sociaal ondernemingsbeleid: Beïnvloeding en vormgeving
J. Bakker en J. Paauwe m.m.v. J. Immerzeel; Kluwer Bedrijfswetenschappen, Deventer, 1989. Ing., 207 blz., f 49. ISBN 90 267 1265 0. ■